

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. BIRŽELIO 24 D. NUTARIMU NR. 966 „DĖL PRIĖMIMO Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS TVARKOS PATVIRTINIMO“ (2002 M. BIRŽELIO 24 D., 2002 M. RUGPJŪČIO 29 D., 2003 M. BIRŽELIO 3 D., 2003 M. LAPKRIČIO 25 D., 2005 M. SPALIO 28 D. REDAKCIJOS) PATVIRTINTOS PRIĖMIMO Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS TVARKOS ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO (2002 M. BALANDŽIO 23 D. REDAKCIJA) 1 DALIAI, DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. BIRŽELIO 24 D. NUTARIMU NR. 966 „DĖL KONKURSŲ Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ (2006 M. BIRŽELIO 28 D. REDAKCIJA) PATVIRTINTO KONKURSŲ Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO (2002 M. BALANDŽIO 23 D., 2007 M. BIRŽELIO 7 D. REDAKCIJOS) 1 DALIAI, TAIP PAT DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2002 M. BIRŽELIO 24 D. NUTARIMU NR. 966 „DĖL KONKURSŲ Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ (2007 M. RUGSĖJO 26 D., 2007 M. GRUODŽIO 12 D. REDAKCIJOS) PATVIRTINTO KONKURSŲ Į VALSTYBĖS TARNAUTOJO PAREIGAS ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠO ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO 3 STRAIPSNIO (2007 M. BIRŽELIO 7 D. REDAKCIJA) 1 DALIAI

2008 m. sausio 22 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovui Valstybės tarnybos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Teisės skyriaus vedėjui Edvardui Žukauskui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu, viešame Teismo posėdyje 2008 m. sausio 21 d. išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 24/07 pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) patvirtinta Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarka, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas eigą – pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, – neprieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 dalyje, pasak pareiškėjo, įtvirtintam valstybės tarnybos skaidrumo principui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

1. Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) patvirtinta Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarka (toliau – ir Tvarka), taip pat Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas (toliau – ir Aprašas) – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas (toliau – ir egzaminas, egzaminas žodžiu) eigą – pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso

komisijos (toliau – ir komisija) narių klausimus ir pretendentų atsakymus, – neprieštaravo Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 dalyje, pasak pareiškėjo, įtvirtintam valstybės tarnybos skaidrumo principui.

II

Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

1. Pagal Valstybės tarnybos įstatymą priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką nustato ne tik šis bei kiti įstatymai, bet ir Vyriausybės teisės aktai (9 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 6 dalyje daroma nuoroda į Vyriausybės patvirtintą priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką, o 10 straipsnio (2005 m. gruodžio 22 d. redakcija) 9 dalyje – į Vyriausybės patvirtintą konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašą). Pagal Valstybės tarnybos įstatymą asmuo, konkurso būdu priimamas į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, egzaminuojamas raštu (testas) ir žodžiu (pokalbis); egzaminas laikomas valstybine – lietuvių kalba; pokalbio metu patikrinami asmens gebėjimai atlikti valstybės tarnautojo pareigybes aprašyme nustatytas funkcijas, taip pat kitų kalbų, privalomų tokioms funkcijoms atlikti, mokėjimas (11 straipsnio (2005 m. gruodžio 22 d. redakcija) 2 dalis), tačiau konkurso į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos Valstybės tarnybos įstatymas detaliau nereglementavo. Tai buvo ir yra padaryta Vyriausybės teisės aktais.

2. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 patvirtintoje Tvarkoje buvo *inter alia* nustatyta: per egzaminą žodžiu kiekvienas komisijos narys pateikia vienodus klausimus visiems pretendentams, siekdamas patikrinti pretendento gebėjimus atlikti valstybės tarnautojo pareigybes, dėl kurios vyksta konkursas, aprašyme nustatytas funkcijas; pretendentams taip pat gali būti užduodami jų atsakymus patikslinantys klausimai; pretendentai egzaminuojami žodžiu individualiai, kitiems pretendentams nedalyvaujant; pretendentų eiliškumas per egzaminą žodžiu nustatomas pagal abėcėlę (50 punktas (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija)); kiekvienas komisijos narys pretendentų žinias per egzaminą žodžiu vertina individualiai – nuo 1 iki 10 balų; blogiausias įvertinimas yra 1 balas, geriausias – 10 balų; įvertinę kiekvieno pretendento žinias, komisijos nariai pildo pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas egzamino žodžiu individualaus vertinimo lentelę (pagal Tvarkos 3 priedą) (51 punktas (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija)). Tvarkos 5 priede buvo patvirtinta pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso protokolo forma. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarime Nr. 966 niekur nėra reikalavimo fiksuoti per egzaminą žodžiu pateikiamus komisijos narių klausimus ir pretendentų pateiktus atsakymus.

Tvarkos pavadinimas buvo pakeistas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 640 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr.

966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ – ji buvo pavadinta Konkursu į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašu. Apraše egzamino žodžiu eiga reglamentuojama analogiškai (tik pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas egzamino žodžiu individualaus vertinimo lentelė pateikta Aprašo 4 priede).

3. Pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos sprendimą dėl konkurso laimėtojo tiesiogiai lemia egzamino raštu ir egzamino žodžiu įvertinimai. Veiksmai, neveikimas ir (arba) sprendimai, kuriais pažeidžiamos Tvarkos (Aprašo) nuostatos, gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka, todėl teismui nagrinėjant asmens skundą dėl konkurso rezultatų turi būti patikrinta ir tai, ar pretendentai buvo įvertinti teisingai, tačiau dėl to, kad nereikalaujama fiksuoti egzamino žodžiu eigos, iš esmės neleidžiama teismui patikrinti egzamino žodžiu rezultatų. Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo manymu, tai gali riboti Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą, įtvirtintą asmens teisę į teisminę gynybą, nes asmens teisė kreiptis į teismą turi būti ne tik formali, bet ir reali – asmuo turi turėti galimybę teisme įrodyti ir nuginčyti savo teisių ar teisėtų interesų pažeidimą. Kadangi pagal Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalį teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai, reikalavimo fiksuoti egzamino žodžiu eigą nebuvimas, lemiantis tai, kad už egzaminą žodžiu pretendentų gautų vertinimų teisingumo negalima patikrinti teisme, gali riboti ir teismo galias vykdyti teisingumą.

Be to, kyla abejonių, ar minėto reikalavimo nebuvimas atitinka Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 dalyje įtvirtintą skaidrumo principą, kuriuo yra grindžiama Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba.

4. Pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teigimu, konkursas, dėl kurio rezultatų kilo ginčas, kurį sprendžiant buvo kreiptasi į Konstitucinį Teismą, vyko 2006 m. balandžio 19 d. Jeigu to konkurso rezultatai būtų pripažinti negaliojančiais, konkursas turėtų vykti iš naujo, todėl minėto ginčo sprendimui yra svarbus ne tik tuo metu, bet ir vėliau (galimo naujo konkurso metu) nustatyto poįstatyminio teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai ir Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintam valstybės tarnybos skaidrumo principui ištyrimas.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovo E. Žukausko rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas Vyriausybės nustatytas teisinis reguliavimas neprieštarauja pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nurodytoms Konstitucijos ir Valstybės tarnybos įstatymo nuostatomis. Suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovo pozicija grindžiama tuo, kad, pasak jo, Valstybės tarnybos įstatymo 9 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 6 dalimi Vyriausybei buvo pavesta patvirtinti priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką, o 10 straipsnio (2005 m. gruodžio 22 d.

redakcija) 9 dalimi – konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašą, t. y. sureguliuoti atitinkamus procedūrinius santykius; ji nebuvo įpareigota kaip nors reglamentuoti pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas ir komisijos narių pokalbio fiksavimą ir negalėjo peržengti jai nustatyto pavidimo ribų. Be to, fiksuojant tokį egzaminą techninėmis priemonėmis (darant garso, vaizdo įrašą) yra skverbiama į asmens privatumą, todėl šie santykiai (ypač dėl to, kad fiksuojamas asmens balsas arba atvaizdas) reguliuotini ne Vyriausybės nutarimu, bet įstatymu, juolab kad, pasak E. Žukausko, tik įstatymu turi būti užtikrinta Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta asmens teisė kreiptis į teismą.

IV

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti Lietuvos Respublikos teisingumo ministro P. Baguškos rašytiniai paaiškinimai. Ministro nuomone, dėl ginčijamo Vyriausybės nustatyto teisinio reguliavimo kyla abejonių, ar nuosekliai yra užtikrinamos asmenų konstitucinės teisės, taip pat ar nėra ribojama žmogaus teisė į darbą ir teisė ginti šią savo teisę teisme; tai suponuoja ir viešojo intereso tinkamai ir veiksmingai organizuoti valstybės tarnybos veiklą pažeidimą.

V

Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Vyriausybės atstovas E. Žukauskas iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat pateikė papildomus paaiškinimus.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

1. Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašo ištirti, ar Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) patvirtinta Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarka, taip pat Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas – abu ta apimtimi, kuria, pasak pareiškėjo, nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu eigą – komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, – neprieštaravo Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (2002 m. balandžio 23 d. redakcija), pasak pareiškėjo, įtvirtintam valstybės tarnybos skaidrumo principui.

2. Vyriausybė 2002 m. birželio 24 d. priėmė nutarimą Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“, kuriuo patvirtino Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką. Tvarka reglamentavo priėmimą į valstybės tarnautojo pareigas, *inter alia* tuo

atveju, kai į tas pareigas priimama konkurso būdu. Buvo, be kita ko, nustatyta, kad asmuo, konkurso būdu priimamas į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, egzaminuojamas raštu (testas) ir žodžiu (pokalbis): per egzaminą žodžiu kiekvienas komisijos narys pateikia vienodus klausimus visiems pretendents, siekdamas patikrinti pretendento gebėjimus atlikti valstybės tarnautojo pareigybes, dėl kurios vyksta konkursas, aprašyme nustatytas funkcijas; pretendentai egzaminuojami žodžiu individualiai, kitiems pretendents nedalyvaujant (35 punktas); kiekvienas komisijos narys pretendentų žinias per egzaminą žodžiu vertina individualiai – nuo 1 iki 10 balų; blogiausias įvertinimas yra 1 balas, geriausias – 10 balų; įvertinę kiekvieno pretendento žinias, komisijos nariai pildo pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas egzamino žodžiu individualaus vertinimo lentelę (pagal Tvarkos 3 priedą) (36 punktas). Tvarkos 3 priede buvo patvirtinta pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso protokolo forma. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarime Nr. 966, juo patvirtintoje Tvaroje niekur nebuvo reikalavimo fiksuoti per egzaminą žodžiu pateikiamus komisijos narių klausimus ir pretendentų pateiktus atsakymus.

3. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 patvirtinta Tvarka buvo keičiama ir (arba) papildoma Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 29 d. nutarimu Nr. 1366 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. birželio 3 d. nutarimu Nr. 695 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1452 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. 1152 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“.

Paminėtina, kad, Vyriausybės 2003 m. lapkričio 25 d. nutarimu Nr. 1452 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitus Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 patvirtintą Tvarą, buvo papildytos ir nuostatos, buvusios Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d. redakcija) patvirtintos Tvarkos 35 punkte; be to, Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d. redakcija) patvirtintos Tvarkos 35, 36 punktuose buvusios nuostatos buvo išdėstytos kituose, būtent Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) patvirtintos

Tvarkos 50, 51, 52, punktuose. Paminėtina, kad buvo nustatyta, jog pretendents gali būti užduodami ir jų atsakymus patikslinantys klausimai (Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintos Tvarkos 50 punktas).

Padarius minėtus pakeitimus ir (arba) papildymus, Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarime Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos), juo patvirtintoje Tvarkoje taip pat nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti per egzaminą žodžiu pateikiamus komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus.

4. Vyriausybė 2006 m. birželio 28 d. priėmė nutarimą Nr. 640 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo *inter alia* Tvarkos pavadinimas buvo pakeistas – ji buvo pavadinta Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos aprašu.

Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintas Aprašas buvo keičiamas ir papildomas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 1017 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. gruodžio 12 d. nutarimu Nr. 1232 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.

Tuo aspektu, kuriuo Vyriausybės nustatyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai ir Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintam valstybės tarnybos skaidrumo principui ginčija pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtintame Apraše, *inter alia* jo 51, 52 punktuose, nustatytas egzaminų žodžiu eigos teisinis reguliavimas buvo analogiškas nustatytajam Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintoje Tvarkoje (tik pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas egzaminų žodžiu individualaus vertinimo lentelė pateikta ne Aprašo 3 priede, bet 4 priede): Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtintame Apraše taip pat nebuvo ir nėra nustatyta reikalavimo fiksuoti per egzaminą žodžiu pateikiamus komisijos narių klausimus ir

pretendentų atsakymus.

5. Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarime Nr. 966 nurodyta, kad Tvarka (Aprašas) patvirtinta (-as) vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo 9 straipsnio 5 dalimi (Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d. redakcijos) preambulė), vėliau – šio įstatymo 9 straipsnio 6 dalimi (Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo (2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) preambulė), dar vėliau – minėto įstatymo 10 straipsnio 9 dalimi (Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimo (2006 m. birželio 28 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) preambulė). Nurodytuose Valstybės tarnybos įstatymo straipsniuose (jų dalyse) buvo nustatyta, kad priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką nustato šis įstatymas, kiti įstatymai ir Vyriausybės patvirtinta tvarka, o vėliau (pakeitus Tvarkos pavadinimą ir ją pavadinus Aprašu) – kad priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarką nustato šis įstatymas, statutai, Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymas ir Vyriausybės patvirtintas konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, valstybės tarnybos (ir su ja susiję) procesiniai (procedūriniai) santykiai gali būti reguliuojami poįstatyminiais aktais, tačiau taip, kad nebūtų konkurencijos su įstatyme nustatytu teisiniu reguliavimu (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai).

6. Valstybės tarnybos įstatymas, kurio 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai, pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nuomone, prieštarauja Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija) patvirtintoje Tvarkoje, Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintame Apraše nustatytas teisinis reguliavimas, buvo priimtas 1999 m. liepos 8 d. ir įsigaliojo (su nurodytomis išimtimis) 1999 m. liepos 30 d. Šis įstatymas buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas.

7. Seimas 2002 m. balandžio 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė ir naujai išdėstė Valstybės tarnybos įstatymą (1999 m. liepos 8 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais). Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnyje buvo nustatyta, kad šio įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarką nustato Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas. Tą pačią dieną, t. y. 2002 m. balandžio 23 d., Seimas priėmė Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2002 m. gegužės 4 d. Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymas įsigalioja nuo 2002 m. liepos 1 d.,

išskyrus tuos Valstybės tarnybos įstatymo straipsnius, kuriems šis Įstatymas nustato kitus įsigaliojimo terminus“, o 2 dalyje – kad „Valstybės tarnybos įstatymo 2, 21 ir 22 straipsniai įsigalioja nuo 2002 m. gegužės 1 d.“ Nors Valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymas, *inter alia* jo 1 straipsnis, buvo keičiamas (be to, kai kurios jo nuostatos (išdėstytos 2002 m. liepos 4 d., 2002 m. gruodžio 10 d. redakcijomis) Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimu „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai), šio straipsnio 1 dalis keičiama nebuvo. Nurodyta išlyga „išskyrus tuos Valstybės tarnybos įstatymo straipsnius, kuriems šis Įstatymas nustato kitus įsigaliojimo terminus“ neapėmė Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies, kuriai, pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo manymu, prieštarauja Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2003 m. lapkričio 25 d. redakcija), taip pat Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas; taigi ši dalis turėjo būti taikoma nuo 2002 m. liepos 1 d.

8. Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 dalyje buvo nustatyta: „Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba grindžiama įstatymų viršenybės, lygiateisiškumo, lojalumo, politinio neutralumo, skaidrumo, atsakomybės už priimtus sprendimus ir karjeros principais.“

9. Valstybės tarnybos įstatymas (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) buvo ne kartą keičiamas ir (arba) papildomas (be to, kai kurios jo nuostatos (išdėstytos 2002 m. balandžio 23 d., 2004 m. liepos 13 d. redakcijomis) Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimu „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“ buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai), tačiau jo 3 straipsnio 1 dalis, išdėstyta 2002 m. balandžio 23 d. redakcija, buvo pakeista tik Seimo 2007 m. birželio 7 d. priimtu Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3, 4, 8, 9, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 38, 41, 43, 44, 49, 50 straipsnių ir priedėlio pakeitimo bei papildymo ir įstatymo papildymo 22¹, 48¹, 50¹ straipsniais įstatymu.

Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 dalyje (taikomoje nuo 2007 m. birželio 23 d., t. y. jau po to, kai Konstituciniame Teisme buvo gautas pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymas, pagal kurį nagrinėjama ši konstitucinės justicijos byla) nustatyta: „Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba grindžiama įstatymų viršenybės, lygiateisiškumo, lojalumo, politinio neutralumo, skaidrumo, atsakomybės už priimtus sprendimus, karjeros ir tarnybinio bendradarbiavimo principais.“

10. Palyginus Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies dabartinę (2007 m. birželio 7 d.) ir ankstesnę (2002 m. balandžio 23 d.) redakcijas matyti, kad, be kitų, buvo įtvirtintas dar vienas principas, kuriuo yra grindžiama Lietuvos Respublikos valstybės tarnyba, būtent tarnybinio bendradarbiavimo principas; kitais atžvilgiais šioje dalyje nustatytas teisinis reguliavimas nebuvo pakeistas.

11. Paminėtina, kad valstybės tarnybos skaidrumo principas, kurį, pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo manymu, pažeidžia Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (su atitinkamais vėliau padarytais pakeitimais) nustatytas teisinis reguliavimas, niekur kitur, išskyrus Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio 1 dalį, šiame įstatyme (2002 m. balandžio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nebuvo ir nėra tiesiogiai paminėtas, jo turinys šiame įstatyme nebuvo ir nėra apibrėžtas *expressis verbis*.

12. Visuotinai pripažįstama, kad skaidrumas, kaip viešosios valdžios institucijų ir pareigūnų veiklos principas, suponuoja informacijos sklaidą ir komunikavimą, atvirumą ir viešumą (tiek, kiek tai nekenkia kitoms teisės saugomoms vertybėms), atskaitingumą atitinkamai bendruomenei ir sprendimus priimančių pareigūnų atsakomybę už tuos sprendimus, taip pat tai, kad priimami sprendimai turi būti pagrįsti, aiškūs, kad juos, iškilus reikalui, būtų galima racionaliai motyvuoti; kiti asmenys turi turėti galimybę tuos sprendimus nustatytą tvarka ginčyti. Skaidrumas sietinas su dalyvaujama demokratija, informacijos laisve, galimybe piliečiams ir kitiems asmenims kritikuoti valdžios įstaigų veiklą. Valstybės tarnybos skaidrumas yra būtina prielaida neįsigalėti korupcijai, protekcionizmui, vienu asmenų diskriminavimui ir privilegijų teikimui kitiems, užkirsti kelią piktnaudžiavimams valdžia, taigi ir būtina prielaida žmonėms pasitikėti viešosios valdžios institucijomis ir apskritai valstybe.

13. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad valstybės tarnybos skaidrumo reikalavimas Konstitucijoje nėra paminėtas *expressis verbis*, bet tai anaipso nereiškia, kad valstybės tarnybos skaidrumas netraktuotinas kaip iš Konstitucijos kylantis imperatyvas. Priešingai, valstybės tarnybos skaidrumas – tai konstitucinis principas. Valstybės tarnybos skaidrumo imperatyvas kyla iš įvairių Konstitucijos nuostatų – normų ir principų, *inter alia* iš jos 5 straipsnio nuostatų, kad valdžios galias riboja Konstitucija (2 dalis) ir kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms (3 dalis), 25 straipsnio nuostatų, įtvirtinančių įsitikinimų raiškos laisvę ir laisvę ieškoti, gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, taip pat ir piliečio teisę įstatymo nustatyta tvarka gauti valstybės įstaigų turimą informaciją apie jį (5 dalis), 33 straipsnio nuostatų, kad piliečiai turi teisę dalyvauti valdant savo šalį tiek tiesiogiai, tiek per demokratiškai išrinktus atstovus, taip pat teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą (1 dalis), kad piliečiams laiduojama teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą, apskųsti jų

sprendimus ir kad draudžiama persekioti už kritiką (2 dalis), taip pat kad piliečiams laiduojama peticijos teisė, kurios įgyvendinimo tvarką nustato įstatymas (3 dalis).

Valstybės tarnybos įstatyme įtvirtintas valstybės tarnybos skaidrumo principas aiškintinas atsižvelgiant ir į kitas Konstitucijos nuostatas, *inter alia* į jos preambulėje skelbiamą pilietinės visuomenės siekį, konstitucinius pilietiškumo, atviros visuomenės ir socialinės darnos imperatyvus, konstitucinius teisinės valstybės, asmenų lygiateisiškumo, teisingumo, demokratijos, atsakingo valdymo principus, taip pat konstitucinę valstybės tarnybos sampratą, suponuojančią, be kita ko, jos, kaip sistemos, viešumą ir atvirumą.

Šiame kontekste paminėtina ir tai, kad skaidrumo principas yra svarbus Europos Sąjungos teisės principas, įtvirtintas *inter alia* Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisprudencijoje.

14. Konstitucinis valstybės tarnybos skaidrumo imperatyvas supuoja tam tikrus reikalavimus, kurių viešosios valdžios institucijos, jų pareigūnai ir valstybės tarnautojai privalo paisyti formuodami valstybės tarnautojų korpusą.

Minėta, kad pagal Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalį piliečiai turi teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą. Ši teisė sietina *inter alia* su Konstitucijos 48 straipsnyje įtvirtinta kiekvieno žmogaus teise laisvai pasirinkti darbą (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad piliečių teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą (Konstitucijos 33 straipsnio 1 dalis) nėra absoliuti: valstybė negali įsipareigoti ir neįsipareigoja kiekvieno asmens priimti dirbti valstybinėje tarnyboje; valstybės tarnyba turi būti kvalifikuota, turi sugebėti atlikti jai keliamus uždavinius; norintieji tapti valstybės tarnautojais, pareigūnais paprastai privalo turėti atitinkamą išsilavinimą, profesinę patirtį, kai kurias asmens savybes, be to, kuo aukštesnės pareigos, kuo svarbesnė veiklos sritis, tuo didesni reikalavimai keliami šias pareigas einantiems asmenims (Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 4 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinė valstybės tarnybos paskirtis, ypatingi uždaviniai, keliami valstybės tarnybai, lemia tai, kad piliečiui, stojančiam į valstybės tarnybą, gali ir turi būti keliami tam tikri bendrieji reikalavimai – stojimo į valstybės tarnybą bendrosios sąlygos, kurių neatitinkantis asmuo negalės tapti valstybės tarnautoju. Minėti reikalavimai turi būti aiškūs ir bendri visiems, kurie siekia atitinkamų pareigų valstybės tarnyboje, stojančiajam į valstybės tarnybą jie turi būti nustatyti įstatymu ir žinomi iš anksto. Iš tokių bendrųjų reikalavimų – stojimo į valstybės tarnybą bendrųjų sąlygų paminėtini: lojalumas Lietuvos valstybei ir jos konstitucinei santvarkai, Konstitucijos ir teisės sistemos pagrindų (įskaitant žmogaus teisių ir laisvių katalogą) išmanymas, valstybinės kalbos geras mokėjimas, konflikto tarp siekiamų pareigų ir privačių interesų nebuvimas (arba tokio konflikto pašalinimas iki asmeniui pradendant eiti

pareigas, kurių jis siekia) ir kt. Taip pat gali būti nustatyti bendrieji reikalavimai, susiję su stojančiojo asmeninėmis savybėmis, reputacija, išsilavinimu ir kt. Gali būti nustatytos ir konstituciškai pagrįstos bendrosios sąlygos, dėl kurių asmeniui neleidžiama stoti į valstybės tarnybą. Valstybės tarnybai, kaip sistemai, keliami profesionalumo, kvalifikuotumo reikalavimai suponuoja ir tai, kad teisės aktais gali būti nustatyti ir specialieji reikalavimai asmenims, siekiantiems tam tikrų pareigų valstybės tarnyboje ar konkrečioje valstybės arba savivaldybės įstaigoje, – specialiosios sąlygos siekiantiesiems tam tikrų pareigų valstybės tarnyboje; šios specialiosios stojimo į valstybės tarnybą sąlygos gali būti diferencijuojamos pagal atitinkamų pareigų valstybės tarnyboje turinį. Iš tokių reikalavimų – specialiųjų stojimo į valstybės tarnybą sąlygų paminėtini profesinės kompetencijos, patirties, kalbų mokėjimo ir specialių žinių ar įgūdžių ir panašūs reikalavimai, taip pat reikalavimai, susiję su stojančiojo reputacija, asmeninėmis savybėmis ir kt., o priimant į tam tikras pareigas gali būti nustatomos labai įvairios specialiosios sąlygos, pavyzdžiui, susijusios su asmens sveikata, fizinėmis galimybėmis, ryšiais su kitais asmenimis ir kt. Visi nustatyti specialieji stojimo į valstybės tarnybą reikalavimai turi būti konstituciškai pateisinami, priešingu atveju bus pažeista ir piliečio konstitucinė teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą, ir žmogaus konstitucinė teisė laisvai pasirinkti darbą (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste ypač pabrėžtina, kad sprendžiant dėl pretendentų į atitinkamas pareigas valstybės tarnyboje būtina paisyti asmenų lygiateisiškumo (asmenų lygybės įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams) principo. Konstitucinis lygių sąlygų stojant į valstybės tarnybą imperatyvas suponuoja stojančiųjų konkurenciją, taip pat objektyvų, nešališką stojančiųjų į valstybės tarnybą vertinimą ir atranką. Piliečiai, siekiantys būti priimti į valstybės tarnybą, negali būti diskriminuojami arba jiems negali būti teikiama privilegijų nei Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalyje *expressis verbis* nurodytais, nei kitais konstituciškai nepateisinamais pagrindais. Asmuo, kuris mano, kad jam stojant į valstybės tarnybą buvo pažeistas lygiateisiškumo principas, taigi ir jo konstitucinė teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą, pagal Konstituciją turi teisę siekti apginti savo pažeistą teisę teisme (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

15. Kadangi piliečių teisė lygiomis sąlygomis stoti į valstybės tarnybą kyla iš Konstitucijos, pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas žinių, gebėjimų, reikalingų atitinkamoms valstybės tarnautojo pareigoms atlikti, patikros pagrindai (principai) turi būti nustatyti įstatymu. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad asmens žinios, gebėjimai, reikalingi atitinkamoms valstybės tarnautojo pareigoms atlikti, gali būti tikrinami jį egzaminuojant.

Pabrėžtina, kad nuo asmenų atrankos į valstybės tarnybą labai priklauso visos valstybės tarnybos sistemos funkcionavimas bei veiksmingumas. Kai asmuo į valstybės tarnautojo pareigas

yra atrenkamas konkurso būdu jį egzaminuojant, tokia procedūra negali būti vien formalus dalykas. Egzaminas – nesvarbu, ar jis vyksta raštu, ar žodžiu, ar ir raštu, ir žodžiu, – turi būti tikslingas, orientuotas į žinių ir gebėjimų, reikalingų kiekvienam valstybės tarnautojui, taip pat į konkrečių žinių ir gebėjimų, reikalingų valstybės tarnautojo pareigybės, į kurią asmuo pretenduoja, aprašyme nustatytoms funkcijoms įgyvendinti, patikrinimą ir įvertinimą. Pagal konkurse į tam tikras valstybės tarnautojo pareigas dalyvavusių pretendentų egzamino rezultatus nustatomas konkurso laimėtojas – asmuo, atlikiantis konkrečias valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme apibrėžtas funkcijas, todėl egzamino – nesvarbu, ar jis vyksta raštu, ar žodžiu, ar ir raštu, ir žodžiu, – klausimai (užduotys) pirmiausia turi būti siejami su būtent tomis pareigomis valstybės tarnyboje, į kurias pretenduojama (vyksta konkursas).

16. Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, turi teisę kreiptis į teismą. Ši teisė yra absoliuti (Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 30 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. vasario 7 d., 2006 m. sausio 16 d., 2006 m. gegužės 9 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas savo aktuose yra ne kartą konstatavęs, kad asmuo, manantis, jog jo teisės ar laisvės yra pažeidžiamos, turi absoliučią teisę į nepriklausomą ir nešališką teismą – arbitrą, kuris išspręstų ginčą; pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad visus ginčus dėl asmens teisių ar laisvių pažeidimo būtų galima spręsti teisme; asmens teisės turi būti ne formaliai, o realiai ir veiksmingai ginamos tiek nuo privačių asmenų, tiek nuo valdžios institucijų ar pareigūnų neteisėtų veiksmų. Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai. Pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris sudarytų prielaidas suvaržyti, juo labiau paneigti, teismo įgaliojimus vykdyti teisingumą, paneigtų asmens, manančio, kad jo teisės ar laisvės pažeistos, teisę ginti savo teises ar laisves teisme.

Taigi kad asmuo galėtų ne formaliai, o realiai ir veiksmingai įgyvendinti savo teisę ginti teisme savo pažeistą konstitucinę teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą, sprendimų dėl jo nepriėmimo į atitinkamas pareigas valstybės tarnyboje motyvai turi būti aiškūs, informacija apie šių sprendimų motyvus turi būti prieinama teismui. Priešingu atveju teismas negalėtų išspręsti atitinkamos bylos.

17. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad gali būti nustatyta ir ikiteisminė ginčų sprendimo tvarka (Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 2 d., 2003 m. kovo 4 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d., 2004 m. gruodžio 29 d., 2005 m. vasario 7 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimai, 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas).

Taigi informacija apie sprendimus dėl asmens nepriėmimo į atitinkamas pareigas valstybės tarnyboje turi būti prieinama ir institucijoms, ikiteisimine tvarka sprendžiančioms atitinkamą ginčą.

18. Vadinasi, jeigu įstatyme yra nustatyta, kad asmens žinios, gebėjimai, reikalingi

atitinkamoms valstybės tarnautojo pareigoms atlikti, yra tikrinami jį egzaminuojant, egzamino eiga (*inter alia* komisijos narių klausimai ir pretendentų atsakymai) turi būti fiksuojama ir prieinama atitinkamą ginčą sprendžiančioms institucijoms, taip pat ir teismui.

Pabrėžtina, kad gali būti pasirinkti įvairūs tokio egzamino eigos fiksavimo būdai. Jų aptarimas nėra šios konstitucinės justicijos bylos dalykas. Tačiau pažymėtina, kad saugant duomenis apie egzaminų eigą ir įstatymų nustatyta tvarka atskleidžiant juos turi būti paisoma Konstitucijos 22 straipsnyje įtvirtintos asmens teisės į privatumą.

19. Pabrėžtina ir tai, kad teismas, sprendžiantis bylą dėl asmens nepriėmimo į atitinkamas pareigas valstybės tarnyboje, veikia ne kaip kokia nors „apeliacinė egzaminų komisija“, o kaip jurisdikcinė institucija, sprendžianti, ar nebuvo pažeista egzamino (konkurso) tvarka ir asmens konstitucinė teisė lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybės tarnybą.

20. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 11 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 dalį į karjeros valstybės tarnautojo pareigas priimama konkurso būdu ir be konkurso. Šio straipsnio 2 dalyje buvo *inter alia* nustatyta: „Asmuo, konkurso būdu priimamas į karjeros valstybės tarnautojo pareigas, egzaminuojamas raštu (testas) ir žodžiu (pokalbis)“; „Pokalbio metu patikrinami asmens gebėjimai atlikti valstybės tarnautojo pareigybės aprašyme nustatytas funkcijas.“

Šios nuostatos liko ir Valstybės tarnybos įstatymo 11 straipsnio 2 dalį išdėsčius 2005 m. gruodžio 22 d. redakcija (Seimo 2005 m. gruodžio 22 d. priimtu ir 2006 m. sausio 12 d. įsigaliojusi (su nurodytomis išimtimis) Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2, 4, 6, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 24, 27, 30, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 49, 50 straipsnių pakeitimo ir papildymo bei Įstatymo papildymo 16¹ ir 31¹ straipsniais įstatymu).

21. Pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą sprendžiant, ar Konstitucijai ir Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai neprieštaruoja Vyriausybės nustatytas poįstatyminis teisinis reguliavimas, skirtas egzamino priimant į valstybės tarnautojo pareigas eigos fiksavimui, konstatuotina, kad Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintoje Tvarkoje bei šiuo Vyriausybės nutarimu (2006 m. birželio 28 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtintame Apraše nenustačius, kad turi būti fiksuojama egzamino žodžiu eiga – *inter alia* komisijos narių klausimai ir pretendentų atsakymai, neatitiko (neatitinka) iš Konstitucijos kylančio ir Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 dalyje įtvirtinto valstybės tarnybos skaidrumo principo, sudarė (sudaro) prielaidas pažeisti asmens konstitucinę teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą, asmenų lygiateisiškumo

principą, asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, konstitucinę teisę kreiptis į teismą, Konstitucijoje įtvirtintus teismo įgaliojimus vykdyti teisingumą.

22. Minėta, kad gali būti pasirinkti įvairūs egzamino eigos (*inter alia* komisijos narių klausimų ir pretendentų atsakymų) fiksavimo būdai, taip pat kad jų aptarimas nėra šios konstitucinės justicijos bylos dalykas. Pagal Valstybės tarnybos įstatymo 10 straipsnio (2005 m. gruodžio 22 d. redakcija, kuria šis straipsnis yra išdėstytas šios konstitucinės justicijos bylos nagrinėjimo metu) 9 dalį (atsižvelgiant į tai, kad, kaip minėta, valstybės tarnybos (ir su ja susiję) procesiniai (procedūriniai) santykiai gali būti reguliuojami poįstatyminiais aktais) nustatyti egzamino eigos (*inter alia* komisijos narių klausimų ir pretendentų atsakymų) fiksavimo būdus (ar būdą) yra Vyriausybės kompetencija. Atsižvelgiant į Aprašo paskirtį ir reguliavimo sritį, tai padarytina būtent šiame Vyriausybės teisės akte – sudedamojoje jį patvirtinančio Vyriausybės nutarimo dalyje.

Pabrėžtina, kad iš Konstitucijos kylančio ir Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 dalyje įtvirtinto valstybės tarnybos skaidrumo principo neatitikimo (neatitinka), prielaidas pažeisti asmens konstitucinę teisę lygiomis sąlygomis stoti į Lietuvos Respublikos valstybinę tarnybą, asmenų lygiateisiškumo principą, asmens, kurio konstitucinės teisės ar laisvės pažeidžiamos, konstitucinę teisę kreiptis į teismą, Konstitucijoje įtvirtintus teismo įgaliojimus vykdyti teisingumą sudarė (sudaro) ne tai, kad Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtintoje Tvarkoje bei šiuo Vyriausybės nutarimu (2006 m. birželio 28 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. gruodžio 12 d. redakcijos) patvirtintame Apraše buvo (yra) netinkamai reglamentuojamas egzamino žodžiu eigos – *inter alia* komisijos narių klausimų ir pretendentų atsakymų fiksavimas, bet tai, kad šiuose teisės aktuose apskritai nėra nustatyta, jog turi būti fiksuojama egzamino žodžiu eiga – *inter alia* komisijos narių klausimai ir pretendentų atsakymai.

23. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytinos išvados, kad:

– Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos) patvirtinta Tvarka ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai;

– Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2006 m. birželio 28 d. redakcija) patvirtintas Aprašas ta apimtimi,

kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 daliai;

– Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2007 m. rugsėjo 26 d. redakcija) patvirtintas Aprašas ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai;

– Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2007 m. gruodžio 12 d. redakcija) patvirtintas Aprašas ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštarauja Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarkos patvirtinimo“ (2002 m. birželio 24 d., 2002 m. rugpjūčio 29 d., 2003 m. birželio 3 d., 2003 m. lapkričio 25 d., 2005 m. spalio 28 d. redakcijos; Žin., 2002, Nr. 65-2654; 2002, Nr. 86-3693; 2003, Nr. 55-2435; 2003, Nr. 112-5006; 2005, Nr. 130-4671) patvirtinta Priėmimo į valstybės tarnautojo pareigas tvarka ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d. redakcija) 1 daliai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“

(2006 m. birželio 28 d. redakcija; Žin., 2006, Nr. 73-2784) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2002 m. balandžio 23 d., 2007 m. birželio 7 d. redakcijos) 1 daliai.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2007 m. rugsėjo 26 d. redakcija; Žin., 2007, Nr. 103-4210) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas ta apimtimi, kuria nebuvo nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštaravo Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 24 d. nutarimu Nr. 966 „Dėl Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašo“ (2007 m. gruodžio 12 d. redakcija; Žin., 2007, Nr. 135-5467) patvirtintas Konkursų į valstybės tarnautojo pareigas organizavimo tvarkos aprašas ta apimtimi, kuria nėra nustatytas reikalavimas fiksuoti egzamino žodžiu priimant į karjeros valstybės tarnautojo pareigas eigą – *inter alia* pretendentų į valstybės tarnautojo pareigas konkurso komisijos narių klausimus ir pretendentų atsakymus, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 daliai, 33 straipsnio 1 daliai, 48 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 3 straipsnio (2007 m. birželio 7 d. redakcija) 1 daliai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius

Toma Birmontienė

Egidijus Kūris

Kęstutis Lapinskas

Zenonas Namavičius

Vytautas Sinkevičius

Stasys Stačiokas

Romualdas Kęstutis Urbaitis